

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Quid de istis numerorum obseruationibus, & tota compositione sit
sentiendum, & de cauendis virtijs. Capvt X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Neque verò hic erit alienū Strebei, & aliquot recentiorum, in Ciceronianum numerorum usum observationes, & exempla notare, quibus cōformari facilius imitatio possit. Cum igitur per iodus tota debeat à capite ita fluere, vt ad extremum veniens ipsa consistat, non modo ambitus clausula, sed etiam principia, atque media notanda sunt.

IN PRINCIPIIIS HI
fermè probantur pedes.

Creticus.

Vt [Neminem vestrum ignorare arbitror
Iudices.]

Pæan

Vt [At beneficio sum vsus tuo. Leuia sunt
hæc in hoc reo crimina.]

His adijce dichoreum, & bacchiū, & palimbacchium; vt non enim potest ea natura, quæ tantum facinus commiserit, hoc vno scelere esse contenta. Vehabatur in esse do tribunus plebis. At quanta merces Rhetori data est.

Dochimus.

Vt [Catenas habebat hospes tuus.]

Molossus.

Vt [Idem Verres, qui fuit semper.]

Anapaestus.

Vt [Patior, Iudices, & non molestè fero.]

IN MEDIO.

Amplissimus est vterque pæan, primus, & quartus. Nec solum dignitatem affert, & amplitudinem, sed etiam volubilitatem, atque celeritatem, quæ animi concitati affluente voluptate recreantur, vt, Vincat aliquando cupiditas, voluptasque rationem, dummodo illa in hoc genere præscriptio, moderatioque teneatur.

In hac oratione breui sex pæanas primos accipere possis: ex quibus incitator est cursus, atque magnificentior amplitudo. *It. m.* Fieri enim non potest, vt animus libidini deditus amore, desiderio, cupiditate, sæpe nimia copia, inopia etiam nonnunquam impeditus, hoc quicquid est, quod nos facimus, in dicendo, in modo agendo, verum etiam cogitando sustinere possit.

IN FINE.

Probantur Creticus, & Dichoreus.

Vt [Verrem non vt hominem, cum homine comparatis, ne qua tali viro mortuo fiat in

iuria; sed vt pacem cum bello, leges cum vi, forum, & iurisdictionem cum ferro, & armis, aduentum, & comitatum cum exercitu, & victoria conferatis.

Choreus, & Molossus.

Vt [Fateor me salutis omnium causa ad eam partem accessisse subleuandam, quæ maxime laboraret.]

Dochimus.

Vt [Quos amissimus ciues, eos Martis vis perculit, non ira victoria.]

Creticus duplex.

Vt [At quæ ipse cogitans sentio, in communionem tuorum temporum contuli.]

Aliquando Creticus triplex.

Vt [Facere enim probus adolescens periculose, quam perpeti turpiter maluit.]

Creticus & Dactylus.

Vt [Omnis oratio moribus consonet.]

Tribrachys cum Sponda.

Vt [Diu, multumque Brute, dubitavi.] Et [Maximus est fructus, iucunditasque sapientia.]

Choreus, & Dispondeus.

Vt [In monumentis maiorum suorum sibi interfectus.]

Iambus, & Dispondeus.

Vt [Sed etiam gloriam per tales viros infugiendam.]

Tres Spondei.

Vt [Victorijs illustratæ sunt.

Quid de istis numerorum observationibus,
& tota compositione sit sentien-
dum, & de cauendis
vitijs.

CAPVT X.

Hæc igitur, si fuerint moderatè obseruata, lætioribus nonnunquam numeris exhilarant orationem. At contra, si putidius discutiantur, sermonis nitorem non mediocriter artis infelicitate corruptunt.

Atque vt Callimachus nimis affectatæ diligentia statuarius fertur in fausto expolitionis studio suorum operum decus inquinasse, dictus inde *νεμισέεστος*, quod artis violenta quadam tyrannide naturæ florem opprimeret; sic videas plerosque, qui dum syllabis aucupandis insistant morosius, ab illo currentis annis aluco, in transfuersa deterius abripi.

Etc.

Rhetorem
morosius
numeri
fuerunt
sunt
sunt
sunt

Etenim, ne quis putet istas numerorum leges à certa quadam, & immutabili lege fluere, certè, qui de pedum bonitate scripserunt, dum omnia suarum aurium iudicio metiuntur, pugnantia nonnunquam inter se dicunt, ut in custodiendo numero, parum numerosè videantur concinere. Vitat Ephorus spondæum, & trochæum, quos tamen, ut generosos pedes passim alij permiscerent orationi.

Ab Aristotele dissentit nonnihil Cicero, à Cicero Quintilianus: sed quid mirum? cum ipsi, qui hæc accuratius sunt consecrati, suis præceptis non semper inhæserint.

Hieronymus in libro de virginitate: 30 versus in orationibus suis.

Certe Hieronymus ex Isocratis aliquot orationibus triginta ferme versus collegit, quos Sophista in hac numerorum gloria triumphanti iuvenititer obtudit, atque is corrector importunus in eo ipso loco, quem reprehendit, senarium imprudens immitit. Ipsæ Cicero's orationes, si ad præscriptos sepe exigantur numeros, inveniuntur aliquando deflectere, non quòd hæc ignoravit, sed quòd præ sententiarum gravitate maluerit aliquando contemere. Quamobrem & in grammatica ingenia versus aliquot inter orationes deprehenderunt, ut in Pisonem; *Proh Dy immortalis! quis hic illuxit dies!*

Et Luianæ historiæ initium ab Hexametro, à quibus non est vellicatum?

Facturum in opere præteritum, quanquam nemo melius collocare potuit.

Quomodo descendit numeri.

Quid igitur ad hanc numerorum rationem consequendam facere oportet? Primum quidem arbitror lectissimis auctoribus, maxime verò vni Tullio diuinius insistendum, ut eius stylo, quasi coloratus animus generoso sæctu impleatur, tum haud ita multum erit laborandum de numeris, quòd enim accidit scribentibus, ut non de singulis literis cogitent, sed ipsæ vitro ad verborum textum veniant, sic ubi fuerit circumscripta mente sententia, confestim verba ea etiam numeri suavitare, qua fuerint instillata concurrerent.

Vitiis, quæ obrepunt numeris.

Ne quis igitur imperiti in hac numerorum lege consecranda peccent deterius, rectè monet Cicero.

Cicero in oratione.

Sed inagnam exercitationem res flagitat: ne qui et eorum, qui hoc genus secuti non tenuerunt, simile faciamus, ne aut verba traiciamus apertè, quò melius aut cadat, aut voluatur oratio: qua traiectione verborum vitur Cæsar Antipater, & nihilo tamè aptius explet concluditque sententias: aut inania quadam

verba inculcemus, quasi complementa numerorum. Quo vitio Asiatici maxime numero seruietes laborant.

Sunt etiam, qui illo vitio, quod ab Hegesia maxime fluxit, infringendis, concidendisque numeris, in quoddam genus abiectum incidant Siculorum simillimum. Tertium est, in quo fuerunt fratres illi Asiaticorum Rhetorum principes Hierocles, & Meneles, apud quos varietas non erat, quòd omnia ferè concluderentur in modo: que vitia qui fugerit, ut neque verbum ita traiciat, ut id de industria factum intelligatur, neque inferciens verba, quasi rimas expleat, nec minores numeros sequens concidat, delumbetque sententias, nec sine vlla commutatione in codè semper versetur genere numerorum, is omnia ferè vitia vitauerit.

Quid in genere obseruandum in numeris.

In genere autem hæc erunt obseruanda, in dicendo nihil esse propositum, nisi aut ne immoderata, aut angusta, aut dissoluta, aut fluxa sit oratio. Itaque non sunt in ea tanquam tibicini percussio's modi, sed vniuersa comprehensio, & species orationis clausa, & terminata est, quod voluptate aurium iudicatur.

Cauendum ne oratio multis breuibus exillat, neve longiorum continuatione languescat, ne continetur in pedes, ex quibus efficiuntur triti, vulgatique versus, quod voluit Cicero, cum dixit:

Neque tamen hoc tanti laboris est quantum videtur: nec sunt Rhythmicorum omnia, ac Musicorum acerrima norma dirigenda: efficiendum est illud, modò ne fluat oratio, ne yageretur, ne insinat interius, nec excurrat longius, ut membris distinguatur, ut conuersiones habeat absolutas: neque semper vitendum est perpetuitate, & quasi conuersione verborum, sed sæpe carpenda membris minutioribus oratio est, quæ tamen ipsa membra sunt numeris vincienda.

De vsu periodi.

CAPVT XL.

Operæpretium est, de vsu quoque periodorum monere discitentem, ne quis ob imperitiam putet orationem perpetuis numeris adstringendam, numerosum esse quicquid.

Numerosum & numerosum differt.